

Колеснікова І.В. Шляхи розвитку медіа-культури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти // Андрагогічний вісник: Наукове електронне періодичне видання. – Випуск 5. – 2014. – С. 202-206.

УДК 378.1

Колеснікова І.В.,
викладач Житомирського ОППО, аспірант кафедри педагогіки
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МЕДІА-КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема розвитку медіа-культури вчителів у контексті сучасної системи освіти. Визначається поняття медіа-культура педагога та розглядаються шляхи її розвитку в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: *медіа-культура, інформаційний простір, інформаційно-комунікаційні технології, медіа-освітні технології.*

В статье рассматривается проблема развития медиа-культуры учителей в контексте современной системы образования. Определяется понятие медиа-культура педагога и рассматривается путь её развития в системе последипломного образования.

Ключевые слова: *медиа-культура, информационное пространство, информационно-коммуникативные технологии, медиа-образовательные технологии.*

The article considers the problem of the development of media culture teachers in the context of the modern education system. Define the concept of media culture of the teacher and discusses ways of its development in institutions of postgraduate pedagogical education.

Keywords: *media culture, information space, information and communication technologies, media and educational technology.*

Тенденції сучасного суспільного розвитку інформаційного суспільства визначають основні напрями перетворень у різних сферах діяльності. Практично всі перетворення певним чином пов'язані з медіа-середовищем, упровадженню інформаційних та комунікаційних технологій в освітній процес.

Медіа з кожним роком відіграють усе більшу роль у житті людей та в освітньому процесі. Як зазначається у "Концепції впровадження медіа-освіти в Україні", стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та

системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними [3]. Сучасній людині необхідно вміти управляти потоками інформаційних ресурсів, опановувати комунікаційні технології та стратегії їх використання.

Закони України "Про освіту", "Про вищу освіту" орієнтують на впровадження широкого спектра інформаційних технологій, з метою оновлення змісту, форм і методів навчання та значного підвищення ефективності навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах.

Українські науковці розглянули проблеми розуміння медіа та шляхи їх упровадження в навчально-виховний процес (Б.Потятиник), зарубіжний досвід упровадження медіа-освіти в навчальні заклади (О.Баришполець), перспективи розвитку медіа-освіти в контексті Болонського процесу (Л. Найдьонова), медіа-освітні технології та питання медіа-педагогіки (Г. Онкович).

Мета статті – дослідити визначення поняття медіа-культура та шляхи розвитку медіа-культури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти.

В умовах прогресуючої інформатизації системи освіти зростає необхідність перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів у галузі медіа-культури. У зв'язку з цим російський педагог Д.Й. Фельдштейн відзначає, що більшість педагогів сформувалися в певній системі мислення, яка була пов'язана з чітко організованою інформацією, отримуваною через стандартизовані освітні програми, підручники, книги та журнали. Підростає ж покоління потрапляє в умови, коли знання, що транслиуються від учителя або через тексти підручника, перекриваються потоком інформації, що йде, насамперед, від засобів масової комунікації. Ця інформація, яка не має структурно-змістового логічного зв'язку, подається мозаїчно, не вписується в рамки традиційної освіти і являє собою якісно інший тип інформації, при роботі з якою принципово змінюється поєднання зорового і слухового сприйняття. Аналіз останніх досліджень і публікацій, показав, що розв'язання зазначених завдань у розвитку медіа-культури педагогів покладається на систему підвищення кваліфікації вчителів.

Сучасний етап розвитку професійно-педагогічної освіти характеризується оновленням структури методичної служби, створенням закладів нового типу, інформаційно-методичних та навчально-методичних центрів, які покликані вирішувати традиційні та інноваційні завдання в процесі педагогічної безперервної освіти. На жаль, проблемі розвитку медіа-культури педагогів в умовах динамічного медіа-середовища приділяється недостатня увага, навіть за її актуальності в педагогічній практиці.

В освіті відбуваються зміни форми і змісту діяльності вчителя, на що особливо впливає науково-технічний прогрес. Сучасні вчителі повинні знати і розуміти вікову психологію, особливості розвитку школярів, добре знати свій предмет, а головне – бути відкритими до нового. У якості цього нового в сучасному освітньому просторі виступає інформаційне медіа-середовище, що

вказує на необхідність розвитку медіа-культури педагогів. Учитель, крім того, що він сам знаходиться в інформаційному суспільстві і є носієм медіа-культури, одночасно повинен ще й формувати медіа-культуру учнів.

Проведений аналіз сучасного стану проблеми впливу медіа-середовища на професіоналізм учителя, розвитку його медіа-культури дозволив виявити ряд протиріч:

- між загальним дисбалансом темпів прогресу інформаційних технологій і часом, необхідним для їх освоєння вчителем;
- між рівною можливістю отримання інформації в засобах масової комунікації і різним сприйняттям інформації педагогами та учнями з причини різного рівня сформованості медіа-культури;
- між дедалі більшим значенням медіа-культури у професійній діяльності педагога, що вимагає набуття особистого досвіду, і недостатньою націленістю на використання різних шляхів розвитку цієї культури в установах підвищення кваліфікації.

Усе це визначає необхідність розвитку медіа-культури сучасного вчителя.

Як і будь-який науково-теоретичний об'єкт, окреслена проблема потребує вивчення певного комплексу категорій і понять, серед яких ключовою є категорія "медіа-культура". Базовим завданням нашого дослідження стало визначення змістової характеристики зазначеного поняття.

«Медіа-культура» – термін кінця ХХ століття. Медіа (від латинського «*media*», «*medium*» – засіб, посередник) – термін, спочатку введений для позначення феномену «масова культура» («*mass culture*», «*mass media*»). У науці немає однозначного тлумачення поняття «медіа-культура», воно визначається з різних позицій, залежно від цільових установок.

На думку Н.Б.Кирилової, поняття «медіа-культура» виникло в культурологічній теорії, воно було введене для позначення особливого типу культури інформаційного суспільства, що є посередником між суспільством і державою, соціумом і владою. Вона підкреслює, що всі види медіа (аудіо, друковані, візуальні, аудіовізуальні) включають в себе культуру передачі інформації й культуру їх сприйняття; медіа-культура може виступати і системою рівнів розвитку особистості, здатною «читати», аналізувати, оцінювати медіа-текст, займатися медіа-творчістю, засвоювати нові знання за допомогою медіа. Специфіка медіа-культури, на її думку, визначається її семіотичною природою і технічними можливостями засобів її реалізації [1, с.8].

Зазначимо, що Л. Масол розглядає медіа-культуру як сукупність інформаційно-комунікативних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей, що вироблені людством у процесі культурно-історичного розвитку [4, с.349].

Л.Найдьонова бачить медіа-культуру як інноваційно-абсорбційний процес перетворення знань на всіх рівнях – від окремої особистості до суспільства в цілому, який включає як складові виклик, актуалізацію, генерацію, експлуатацію [5, с.163].

Погоджуємося з думкою Н. Коновалової, що медіа-культура – діалоговий спосіб взаємодії з інформаційним суспільством, який включає ціннісний, технологічний та особистісно-творчий компоненти, призводить до розвитку суб'єктів взаємодії [2, с.27].

У Концепції впровадження медіа-освіти в Україні зазначено, що «медіа-культура – це сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, пошуку, збору, виробництва і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому. На особистісному рівні медіа-культура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі». [3].

Спираючись на дослідження науковців визначимо, що у своєму дослідженні ми розглядатимемо медіа-культуру педагога як складову інформаційної культури, компонент професійної діяльності, що сприяє аналізу процесів функціонування медіа в соціумі, вибору, використанню отриманої інформації, критичному аналізу, оцінці, створенню та передачі медіа-продуктів у різних видах.

Розвиток медіа-культури вчителів у межах інституту післядипломної педагогічної освіти може здійснюватися двома шляхами: через введення спеціального курсу з медіа-культури або через інтеграцію медіа-освітніх технологій до вже існуючої системи навчального процесу, зокрема – завдяки виконанню міждисциплінарних досліджень з інформаційних, комунікаційних та освітніх наук та ін.

Спеціальний курс з розвитку медіа-культури підготує вчителів до вдумливого сприйняття сучасного інформаційного простору через вивчення теорії розвитку та особливостей функціонування засобів масової інформації, через розвиток комунікативних умінь та через закріплення в них навичок самостійного, творчого створення, передачі та спостереження медіа-інформації, а також навичок захисту від можливої негативної інформації. Дозволить розвивати у вчителів загальну культуру споживання інформації, знайомити їх з правилами етики спілкування в інформаційному просторі, навчить самостійно орієнтуватися у сучасному інформаційному потоці, ознайомитися з кращими зразками медіа-продукції.

Інтеграція медіа-освітніх технологій до вже існуючої системи навчального процесу в закладах післядипломної освіти може реалізуватися шляхом здійснення дистанційної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій навчання, через самостійну безперервну освіту педагогів медіа-засобами, виконання курсових проектів із застосуванням інноваційних технологій навчання.

Пріоритетне завдання кожного педагога – навчитися оцінювати якість і достовірність інформації, проявляти вибірковість при її споживанні, проводити відбір необхідної інформації, критично ставитися до будь-якої інформації. Усе вищезазначене є запорукою розвитку медіа-культури сучасного освіченого педагога.

Висновки. Таким чином, у публікації доведено необхідність

упровадження сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, що призвело до формування нового типу культури – медіа-культури. Сьогодні медіа-культура як суспільний феномен створює нове середовище існування, нову реальність. Звичайно, запропонований аналіз не вичерпує актуальних питань дослідженої проблеми. Поза увагою залишилися актуальні на сьогодні питання інтенсивного розвитку суспільства, яке закономірно призводить до зміни професійної освіти педагога, яка повинна збагачувати не лише знання, уміння, але й сприйняття оточуючого світу. Сучасні комп'ютерні технології, мережеве устаткування, мультимедійні засоби дозволяють не лише підвищити рівень отримання якісної освіти, але й вимагають професійної педагогічної корекції спожитої інформації, яку покликана надати система підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти.

Література

1. Кириллова Н.Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну / Кириллова Н.Б. – М.: Академический проект, 2005. – 448 с.
2. Коновалова Н.А. Развитие медиакультуры студентов педагогического вуза: автореферат дис. ... канд. пед. наук / Коновалова Н.А. – Вологда, 2004.
3. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні [Електронний ресурс] / схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150. – Режим доступу: <http://www.ispp.org.ua>.
4. Масол Л.М. Медіа-культура / Масол Людмила Михайлівна // Енциклопедія освіти /Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г.Кремень. – К.: Юніверс Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Найдьонова Л.А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури [Електронний ресурс] / Л.А. Найдьонова // Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи. – К., 2007. – С. 162–168. – Режим доступу: http://www.edu.of.ru/mediaeducation/default.asp?ob_no=30060.
6. Онкович Г.В. Медіалогія та її складові [Електронний ресурс]/ Онкович Ганна Володимирівна. – Режим доступу: <http://franko.lviv.ua>.
7. Федоров А. В. Медиаобразование в России и Украине: сравнительный анализ современного этапа развития (1992–2008) / Федоров А. В. // Медиаобразование и медиакомпетентность: слово экспертам / под ред. А. В. Федорова. – Таганрог : Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2009. – С.192–209.